

Notes sobre la història del PSC a propòsit del 30è aniversari

JOAN FUSTER SOBREPÈRE

Professor d'Història Contemporània. Membre fundador del PSC

Trenta anys després de la seva fundació, el partit unificat dels socialistes catalans governa Catalunya i les seves principals ciutats, és la primera força catalana al Congrés dels diputats, lidera la coalició que forma el tercer grup del Senat, i participa en el Govern central amb una presència significativa. La història del PSC és, doncs, una història d'èxit des del punt de vista polític.

Aquest treball examina aquesta història de 30 anys amb l'objectiu, segons l'autor, "de saber més sobre el PSC, sobre la seva gestació i, potser, sobre la seva naturalesa". I ho fa tot seguint un fil cronològic dividit en tres etapes: un primer període fundacional que, arrencant en el Congrés de 1978, es perllonga fins l'any 1984, quan l'organització s'estabilitza i el procés de transició democràtica espanyol també, després del referèndum de l'OTAN. Una segona, de notable estabilitat, que va fins a mitjans del anys noranta, quan canvien les condicions polítiques tant a nivell espanyol com català, i les condicions d'entorn es veuen seriosament alterades. I una tercera, que arrenca en aquest moment i que porta l'any 2003 a conquerir la Presidència de la Generalitat.

Cal advertir al lector que gosa endinsar-se en aquesta lectura dels molts dubtes que en la seva confecció se m'han plantejat. Dubtes metodològics, deontològics –l'empipador problema de l'historiador enfrontat amb la pròpia memòria–, i encara dubtes sobre el mateix contingut del text, de les idees –podríem dir-ne hipòtesis amb més precisió– que s'hi apunten més que no pas s'hi defensen. Per tot plegat vet ací unes notes quina naturalesa històrica tampoc va més enllà d'un recurs narratiu per encetar una reflexió. I tanmateix, trenta anys en la història d'una organització són un període que obliga a construir un relat explicatiu, a fer balanç i a comprendre quina ha estat la seva acció, els seus condicionants i els resultats assolits.

Parlem del PSC i parlem d'una història d'èxit. Trenta anys després de la seva fundació, el partit unificat dels socialistes catalans governa Catalunya i les seves principals ciutats, és la primera força catalana al Congrés dels diputats, lidera la coalició que forma el tercer grup del Senat, i participa en el Govern central amb una presència significativa. Sens dubte un èxit polític si el mesurem en termes de poder i confiança dels electors. I tanmateix, si ens preguntem sobre la història, sobre el fil conductor d'aquests trenta anys, és perquè alguna cosa més volem saber. Donem per fet que els projectes polítics tenen una dimensió estratègica, o bé que les formacions polítiques presenten una identitat de llarga durada que permet fer-ne balanç, examinar-ne èxits i fracassos en relació a uns propòsits més permanents i més estables. Amb tots els interrogants que fan al cas, donarem per bones aquestes premisses i intentarem examinar aquesta història de trenta anys amb l'objectiu de saber més sobre aquesta realitat, sobre

la seva gestació i, potser, sobre la seva naturalesa. Mirada la cosa des d'aquesta perspectiva, la història del PSC també és un gran èxit: el principal motiu de la seva fundació, evitar l'existència de dos o més partits socialistes definits pel l'origen cultural dels seus membres, no sols s'ha acomplert, sinó que ha estat capaç de transferir-lo al conjunt de la societat catalana. L'elecció de José Montilla com a president de la Generalitat al front d'un govern de coalició catalanista, n'és la manifestació més plàstica. No es tracta d'una resultat, sinó d'un resultat. L'èxit del PSC ha estat metabolitzar primer dintre seu la complexitat de la societat catalana, i ser capaç després de traduir-la en la composició de les elits polítiques, posant de manifest la realitat d'una unitat civil fonamentada en la catalanitat i que es vol construir des de la cohesió social. En definitiva, fer del catalanisme un sentiment i una proposta política àmpliament compartida.

Per apropar-nos a aquesta història adoptem una cronologia. En història una cronologia és sempre una hipòtesis explicativa, així és que tallarem els trenta anys en bocins que ajudin a explicar-nos els moments de canvi, les cissures i els períodes d'estabilització. Atendrem sobretot a la lògica general de la realitat política que dicta les regles del joc on participen els partits, però essent també conscients de fins a quin punt els factors endògens de la dinàmica del grup, les relacions personals dels protagonistes, i fins i tot l'atzar, intervenen en els esdeveniments, sovint de manera decisiva. Ens referirem doncs a tres fases: un primer període fundacional que, arrencant en el Congrés de 1978, es perllonga fins l'any 1984, quan l'organització s'estabilitza i el procés de transició democràtica espanyol també, després del referèn-

dum de l'OTAN. Una segona, de notable estabilitat, que va fins a mitjans del anys noranta, quan canvien les condicions polítiques tant a nivell espanyol com català, i les condicions d'entorn es veuen seriosament alterades. I una tercera, que arrenca d'aquest moment i que porta l'any 2003 a conquerir la Presidència de la Generalitat. Podríem parlar d'una quarta etapa, la que ara estem vivint. Tanmateix, sovint en història es produeix un efecte com el de la "vista cansada": com més a prop estan els esdeveniments més borrosos es veuen. Admetent que no tenim una idea clara encara d'on caldria clausurar aquesta etapa perquè encara està viva, enunciant-la ens abstindrem d'anitzar-la.

La fase fundacional: una nova formació d'al·luvi (1978-1984)

La unificació socialista de 1978 va ser decisivament precedida pel Pacte d'Abril entre el PSC (C) i la Federació Catalana del PSOE. L'acord entre Joan Reventós i Josep Maria Triginer l'any 1977, amb l'aquiescència de la direcció federal del PSOE, i l'èxit de les eleccions de 1977 van ser l'autèntica acta de naixement de la nova força política. Si pels socialistes catalanistes del Congrés, que venien d'una experiència de moviment molt dinàmica, primava la necessitat d'aplegar tots els socialistes en una proposta inequívocament catalanista, els dirigents de la Federació Catalana, que en pocs mesos havia experimentat un creixement espectacular amb una estructura partidària molt fràgil, veien la unitat com la oportunitat d'apuntalar aquest creixement per afrontar un període d'institucionalització immediat on caldria assumir responsabilitats de govern. Per la seva banda, la direcció federal del PSOE entenia amb claredat la necessitat d'incorporar una part del vígorós antifranquisme catalanista en la tasca de reunir en l'històric partit tots els sectors del socialisme espanyol.

L'acord tenia la virtut de reunir entorn d'un projecte nou gent de molt diverses procedències i cultures polítiques. Per primera vegada a la història de Catalunya l'hegemonia política corresponia al socialisme democràtic. Si bé és cert que l'especificitat de la història espanyola del segle XX, que registra 50 anys de dictadura, havia entorpit notablement el desenvolupament de les organitzacions obreres i de l'esquerra, no ho és menys que en el primer terç de segle els corrents dominants a Catalunya en aquests àmbits van ser l'anarcosindicalisme de la CNT i el republicanisme radical en les seves diverses expressions. La novetat estava en què a l'alba de la restauració democràtica Catalunya havia experimentat tota mena de canvis socials, a nivell demogràfic, econòmic i cultural. En definitiva, era una societat molt diferent a la dels

L'acord d'unificació socialista de 1978 va tenir la virtut de reunir entorn d'un projecte nou gent de molt diverses procedències i cultures polítiques. Per primera vegada a la història de Catalunya, l'hegemonia política corresponia al socialisme democràtic

anys trenta, i els corrents que s'unificaven en el nou PSC expressaven aquestes noves realitats nítidament. La varietat era notòria: s'hi podia identificar la pervivència de les cultures polítiques familiars de la nova immigració que tenien sovint el PSOE-UGT com a referent polític principal; la línia provinent de la dissidència amb el règim soviètic provinent del POUM i retornada al socialisme democràtic que havia cristal·litzat en el Moviment Socialista de Catalunya en els anys quaranta; les noves generacions de joves antifranquistes associats a la nova esquerra, als moviments cristians o al catalanisme resistent; i potser una més difusa consciència antifranquista, democràtica i catalanista que s'identificava amb els corrents de progrés dels països del nostre entorn i que la socialdemocràcia representava genuïnament en un moment en què la proposta de l'eurocomunisme començava a perdre alè. De forma que, en el seu naixement, els materials de base amb què es va construir el PSC eren culturalment molt diversos i estaven lligats a tradicions diverses –i en general molt febles– i majoritàriament a cap tradició precisa. En definitiva, el partit va ser operatiu i es va haver d'enfrontar a les urgències de la política democràtica i a les responsabilitats de govern –especialment a partir de 1979 i amb la victòria a les eleccions municipals– abans de disposar d'una identitat definida i sedimentada. El cas no resulta tan especial; es podria comparar amb la reconstrucció de molts partits socialistes després de la II Guerra Mundial arreu d'Europa, sols que aquí havien passat quaranta anys, el canvi generacional era complet i la ruptura incontestable. No obstant, aquesta aparent debilitat va resultar un factor d'èxit; justament els grups polítics on la direcció va restar en mans de la generació republicana van resultar seriosament llastrats per aquest fet a partir de 1977.

En qualsevol cas, aquesta situació de partida va jugar un paper gens menyspreable en la cristal·lització d'una cultura interna, d'una adaptació a la política democràtica i en l'adopció d'uns usos en les pràctiques partidàries. Dos factors van marcar aquests primers anys de vida del PSC. D'una banda, els esplèndids resultats de les eleccions municipals de 1979 a Catalunya que li van donar l'alcaldia de la majoria de les ciutats catalanes, convertint els ajuntaments en l'escola política dels socialistes i al mateix temps conferint-los un prestigi ben guanyat de bons administradors i eficients. Aquesta generació d'alcaldes i regidors de 1979 ha estat el material humà que ha sostingut el partit, l'ha fet créixer, li ha donat estabilitat i l'ha convertit en la formidable força política que avui coneixem. L'anvers en aquells primers anys estaria en l'absència d'una cultura comuna que relligués l'organització. Ja hem explicat com moviment i partit identificaven dues experiències massa diferents, de forma que en arribar el Congrés de 1978, en el

■ IDEES

que també es va incorporar el Reagrupament, la nova organització era encara una juxtaposició de les organitzacions preexistents. El partit estava per construir. A aquest fet s'hi va sobreposar la derrota a les eleccions de 1980 al Parlament de Catalunya, de tal manera que els anys de 1980 a 1982, en un context polític extern molt complicat –crisi de la UCD, cop d'Estat de 1981 i subsegüent intent de regressió autonòmica, i assumpció de responsabilitats en el Govern espanyol–, van resultar d'una conflictivitat interna notable. En el segon Congrés la unitat va estar a punt de trencar-se, i en el tercer la confrontació entre dues visions de l'estratègia política a seguir es van confrontar seriosament. L'any 1983 Raimon Obiols substituïa Joan Reventós al front del partit en una situació interna que progressivament es va anar pacificant amb la integració dels qui havien perdut al IIIr Congrés. Al mateix temps, i després del referèndum de l'OTAN, la política espanyola tendia a estabilitzar-se sota la direcció del Govern socialista, i a Catalunya el nacionalisme de Jordi Pujol obtenia la majoria política que el consolidava al front del Govern català per dues dècades. Tanmateix, l'aposta fundacional del partit, la seva aposta estratègica per la unitat socialista, es consolidava d'una manera que resultaria ja irreversible. Amb totes les dificultats apuntades, s'obria pas una cultura interna de partit que cristal·litzaria en el referèndum de l'OTAN, un exercici de responsabilitat i disciplina interna que mostrava la progressiva integració de tots els sectors en un projecte comú.

Joan Fuster Sobrepera

Estabilitzar l'organització i fer política en tres fronts (1984-1995)

La dècada transcorreguda entre meitat dels anys vuitanta i la meitat dels noranta ha estat l'etapa més decisiva de la configuració del PSC tal i com el coneixem avui, de la conformació de la seva manera de fer política, de la creació dels seus equips dirigents, i de la consolidació de les seves pràctiques internes. Naturalment tot ha sofert les seves evolucions, però va ser en aquesta etapa quan el PSC va adquirir contorns definits, una certa cultura política i una identitat. En el terreny intern van ser els anys de la construcció pacient d'un consens, els anys de l'obsessió per la incorporació de tots a la tasca comuna, els anys de les apostes per la formació dels quadres del futur. Dirigents com José Montilla, Josep Maria Álvarez o els malaguanyats Antonio Santiburcio i Xavier Soto, entre molts d'altres, serien el resultat d'un clima intern que afavoria la preparació dels dirigents del futur. En el terreny de la pràctica política es definiren tres camps diferenciats que tenien protagonistes també diferents. D'una banda, la política espanyola en l'etapa de màxim desplegament del programa del govern de Felipe González, amb l'assoliment de la consolidació democràtica, l'obertura a l'economia mundial, el desenvolupament de l'Estat del benestar, el desenvolupament de l'Estat de les autonomies i la incorporació a Europa. I en aquest camp els ministres i alts càrrecs catalans tingueren un paper molt rellevant, molt par-

Joan Fuster Sobrepera

ticularment Narcís Serra que, esdevingut ministre de Defensa després de completar amb èxit la decisiva reforma militar, va passar a la vicepresidència del Govern. Van ser anys en que la política espanyola pesava en el PSC, en gran mesura perquè era on s'exercia el poder, però també per la consciència que s'estava en l'etapa decisiva de la construcció democràtica a Espanya i que els catalans hi estaven cridats a jugar un paper. En un segon front, el poder municipal socialista es consolidava a Catalunya, i molt particularment a Barcelona. L'alcalde Maragall anunciava en el seu discurs de presa de possessió el 1982 "una Barcelona olímpica i metropolitana", i procedia en deu anys i amb el pretext dels Jocs Olímpics a una colossal obra de govern que projectava la ciutat cap al futur, resolent els enormes dèficits heretats del franquisme. L'èxit olímpic i la personalitat de Maragall el farien aparèixer a mitjans anys noranta com la principal figura del socialisme català. Per últim, en el front català, s'establí l'hegemonia pujolista. Tanmateix, i a pesar d'estar a l'oposició, el PSC podia presentar alguns mèrits tan valuosos com haver estat decisiu en salvar el català com a llengua viva, i de retop la unitat civil del país. La Llei de Normalització de 1983 consagrava la immersió lingüística a l'escola i garantia que tots els nois i noies del país serien realment bilingües i no serien separats pel seu origen cultural. L'escola no seria un espai de segregació, i la societat tampoc. Al capdavant, la prudència i la fermesa amb què els socialistes han conduït aquest procés han resultat decisives.

El balanç polític d'aquests anys és extraordinari. Al PSC i als seus dirigents se'ls pot considerar responsables d'alguns èxits decisius per al nostre país: ultra la seva contribució decisiva a la governació espanyola; a nivell català haver salvat la unitat civil impedit la divisió per llengües i, al mateix temps, haver impulsat Barcelona com la gran capital internacionalment reconeguda que ha esdevingut capaç de tornar a ser el motor de tot el país, es poden presentar com els dos majors èxits de Catalunya en la seva història recent. No obstant això, la lògica política, potser també les característiques personals, no van afavorir que aquests tres vectors operessin sempre acompassadament, i cal admetre que tampoc no era fàcil si atenem a l'inevitable nivell de conflictivitat inherent als interessos diferents que cada nivell representava. Quan les condicions polítiques van canviar, i el Govern de González va començar a passar serioses dificultats, especialment en la legislatura 1993-96, quan va haver de sobreviure gràcies al suport parlamentari de CiU, el model de divisió de treball que al llarg d'una dècada havia governat el partit amb un èxit raonable va fer crisi en diversos nivells. Al mateix temps, el model de resolució intern de diferències que en un període de preocupació nuclear per la unitat i la inte-

gració s'havia establert, va mostrar una certa dificultat per acceptar la competència oberta que els moments de canvi polític reclamen en circumstàncies semblants. Les condicions externes van alterar un sistema de direcció col·lectiva que es basava en una divisió del treball. Quan les condicions

La dècada transcorreguda entre meitat dels anys vuitanta i la meitat dels noranta ha estat l'etapa més decisiva de la configuració del PSC tal i com el coneixem avui. Va ser en aquesta etapa quan el PSC va adquirir contorns definits, una certa cultura política i una identitat

van canviar, especialment en la política espanyola, els mecanismes d'ajustament no van resultar prou afinats i no va haver-hi la capacitat per trobar fàcilment una lògica interna de substitució. El que en aquests anys es va fer i deixar de fer ens resulta encara avui difícil d'interpretar, però alguns fets crítics com el Congrés de Sitges i la seva sortida; o els dubtes i dilacions en la determinació de qui havia de ser el candidat a la Presidència de la Generalitat, s'han d'interpretar en aquest sentit. Vist des d'ara, potser la crisi del Govern socialista espanyol va gravitar d'una manera massa decisiva sobre un socialisme català que no havia exhaurit el seu crèdit, gràcies al capital acumulat en la gestió municipal.

Cap al govern de la Generalitat (1996-2003)

El tercer període que situem entorn a la derrota del govern González, va venir acompanyat de dues novetats rellevants, la substitució d'Obiols per Serra en la secretaria del partit, i la de Maragall per Clos a l'alcaldia de Barcelona. S'obria així un període d'espera, aquesta vegada però amb l'adversitat d'un Govern conservador a Madrid que a més depenia dels vots de CiU, qui al seu torn era sostingut a Catalunya pels del PP. Certament, es va produir una renovació en la direcció amb nous protagonistes que anaven dibuixant el futur de l'organització, però es tractava de l'administració d'un període d'impasse que es perllongaria fins el retorn de Maragall de Roma per anunciar l'any 1998 que seria candidat a la Presidència de la Generalitat.

Maragall tornava de Roma amb una agenda pròpia, tant en el camp de les idees com de la seva posada en pràctica. Simplificant, en el terreny de les idees es feia càrrec de com el món havia canviat després de la caiguda del mur de Berlín i de com això afectava també la identitat i el discurs del socialisme democràtic i urgia la seva necessària reformulació. "Catalunya és el punt de partida", havia assegurat, en una afirmació que s'allunyava simètricament del cosmopolitisme vacu i del nacionalisme essencialista. Es tractava de treballar per a la construcció d'una democràcia de ciutadans, i l'instrument per fer-ho era el federalisme, entès com a aprofundiment de la democràcia –ell en diria principi de subsidiarietat–, i resolució de l'encaix de Catalunya dins de l'Espanya democràtica. En el camp de la posada en pràctica, Maragall es proposava aixecar novament un moviment de ciutadans que afavorís la dinamització de la pràctica política

NOVETAT EDITORIAL**PSC, 30 ANYS DE SOCIALISME CATALÀ**

Pròleg: José Montilla
Presentació: Isidre Molas

Textos de: Josep Maria Triginer
Gabriel Colomé
Raimon Obiols
Jordi Font
Lluís Armet
Antoni Castells
Josep Verde i Aldea
Josep Maria Sala
Manuela de Madre
Joaquim Nadal
Narcís Serra
Ernest Maragall
Miquel Iceta

Publicació editada per la Fundació Rafael Campalans amb motiu del trentè aniversari del PSC, tot coincidint amb la celebració de l'XIè congrés, celebrat a Barcelona del 18 al 20 de juliol de 2008.

■ IDEES

i, sobretot, la incorporació d'una ampli segment de ciutadans allunyats o no compromesos amb la política partidària. En definitiva, eixamplar l'espai tradicional no sols dels socialistes, sinó de les esquerres mateixes. El fet és que la campanya electoral de 1999, malgrat les enormes esperances que va despertar entre tots els sectors progressistes del país, tot i brindar un resultat espectacular al candidat socialista –va resultar el candidat més votat i va obtenir quasi un milió dos-cents mil vots–, el va deixar a les portes de la Presidència. Pujol, amb el suport del PP, va iniciar el que seria el seu últim mandat.

De forma lenta però persistent, un nou factor havia anat modificant el mapa polític català des de mitjans dels anys noranta. El que havia estat un bipartidisme imperfecte entorn a PSC i CiU com a forces dominants des de l'ensulsiada del PSUC i UCD l'any 1982, estava virant cap a un model multipartidista de cinc forces. El PP creixia impulsat per la seva presència al Govern central; ERC ho feia amb el seu nou discurs independentista i l'aparició d'una nova generació de dirigents; i els ex-comunistes amb el nom d'Iniciativa per Catalunya viraven cap a la conversió en una força ecosocialista. Aquest panorama desplaçava l'elecció del president del pur enfrontament entre dos líders, encara que

aquests fossin Maragall i Pujol, a un complicat joc d'aliances que esdevenia el protagonista del nou escenari polític català. Les eleccions municipals a Barcelona de 1995 ja havien mostrat el fenomen quan l'enfrontament entre dos pesos pesats com Maragall i Roca no havia impedit la recuperació o el reforçament de les formacions minoritàries. La història que es va desenvolupar entre 1999 i 2003, amb l'anunciada retirada de Pujol i l'exacerbació de la disputa nacional arran de l'ofensiva neocentralista del segon govern Aznar, és probablement una història coneguda pel lector. Maragall i el PSC renovat, amb l'elecció de Montilla com a primer secretari, finalment van aconseguir la Presidència l'any 2003, però els factors d'entorn havien canviat completament: la Presidència sols es va obtenir gràcies a la coalició amb una doble aliança, Iniciativa d'una banda, i sobretot, amb una Esquerra molt crescuda –en part alimentada pel mateix discurs d'Aznar–, i l'agenda Maragall va haver d'adaptar-se a les prioritats i reclamacions dels seus socis. Tot i això, en el període de govern 2003-2006, i en la promulgació d'un nou Estatut, cal veure-hi l'intent no reeixit immediatament del President d'aproximar els sectors sobiranistes al discurs de la ciutadania, i alhora d'impulsar decididament la reforma federal d'Espanya, en el benentès que els dos projectes es consideraven part d'una mateixa estratègia, guanyar els independentistes per la causa de l'Espanya plural i convèncer als dirigents del

En el període de govern 2003-2006, i en la promulgació d'un nou Estatut, cal veure-hi l'intent no reeixit immediatament del president Maragall d'aproximar els sectors sobiranistes al discurs de la ciutadania, i alhora d'impulsar decididament la reforma federal d'Espanya, en el benentès que els dos projectes eren part d'una mateixa estratègia

PSOE de la necessitat d'adoptar l'Espanya plural per resoldre definitivament el plet històric de la naturalesa d'Espanya i la seva efectiva integració. Tals objectius no es van assolir en aquell moment. L'Estatut representava un canvi substancial a nivell d'arquitectura jurídica, i desencadenava la nova onada de reformes estatutàries, però la reforma constitucional quedava ajornada *sine die* per l'oposició del PP. Tanmateix, els costos a curt termini a nivell de confrontació van resultar notables. Es tractava d'acabar amb la "conllevància" orteguiana que havien practicat González i Pujol per passar a un diàleg franc i resolutiu. Caldrà esperar que en el futur la renúncia a la resignada "conllevància" germinin positivament.

Fins aquí aquestes notes històriques. Ja hem dit que l'etapa que es va obrir el 2006 amb l'elecció del president Montilla encara es massa d'hora per analitzar-la. Permetin però que, encara que sigui en forma de desiderata, intenti portar algunes d'aquestes reflexions cap al present, en un exercici potser impropri de l'ambició raonable d'un article com aquest. Hem dit que el gran èxit del PSC ha estat ser la garantia i el motor de la unitat civil de Catalunya, d'un procés que ha facilitat no sols la integració de tots els vessaments culturals del país, sinó també la renovació de les seves

elits. Doncs bé, avui Catalunya torna a tenir un repte de similars característiques al que tenia a l'alba de la democràcia, un repte potser més difícil i decisiu per la seva continuïtat com a poble. Prop d'un milió i mig de persones s'han incorporat a la nostra societat en els darrers deu anys; correspon al PSC, per allò que vol representar, pel seu paper en la història recent del país i per les responsabilitats que té en la governació, repetir un procés de característiques semblats al que hem descrit. Aconseguir que aquest, efectivament, continuï essent un sol poble, i que aquests nousvinguts esdevinguin plenament ciutadans catalans. I sent aquesta la principal tasca per davant, no és l'única: participar activament en l'impuls del procés de construcció europea és la tasca prioritària de la política progressista d'avui si volem conservar la cohesió social. I caldrà també reprendre el fil de l'Espanya plural des de posicions que no siguin defensives, trobant els aliats que permetin avançar-hi, i assentar el nou Estatut construint a partir de les eines que incorpora una governació més eficient i més propera. Són aquestes demandes que es presenten, no sols com a reptes immediats, sinó com a exigències dels electors que li han donat una tan amplíssima confiança. I per a fer tot això, caldrà incorporar nous sectors al projecte compartit, que vol dir donar-los protagonisme i deixar-los participar en la presa de decisions, acceptar potser que a Catalunya i des de la política ens cal generar un nou dinamisme. ■

Joan Fuster Sobrepera

Joan Rodríguez

IDEES ■

El PSC té projecte catalanista? Un breu recorregut per la seva proposta federal a través dels deu congressos del partit

JOAN RODRÍGUEZ

Professor de Ciència Política de la Universitat Autònoma de Barcelona

La identitat catalanista del PSC ha estat sistemàticament qüestionada per alguns sectors polítics que han fet de la paraula *sucursalisme* el tòtem d'una tesi de fons que negava al PSC autoritat moral per representar la idea de nació catalana i, fins i tot, l'invalidava per liderar Catalunya i la seva reivindicació d'autogovern.

És en aquest context que l'autor s'interroga pel projecte catalanista del PSC, tot resseguint les resolucions congressuals d'aquests 30 anys de vida del partit, per arribar a un balanç contundent: el PSC ha esdevingut en aquest temps el veritable partit federal d'Espanya. Tal com observa l'autor, el catalanisme federal del PSC ha confeccionat una veritable alternativa tant al model de conflicte dosificat aplicat pel PNB, CiU i CC a les relacions entre els governs central i autonòmic, però també al de la supeditació *de facto* que en altres comunitats la política autonòmica ha experimentat envers la dinàmica política espanyola de conjunt.

Durant trenta anys, el programa ideològic dels socialistes catalans s'ha vertebrat a través de dos eixos principals: primer, l'eix de les propostes socioeconòmiques, encaminades a aconseguir un model de societat a partir dels valors i principis del socialisme democràtic; i segon, l'eix de la proposta catalanista, basada en una idea federal de l'autogovern que Catalunya exerceix dintre d'Espanya i en el marc d'Europa.

Des de la seva creació, el model de societat ha estat la bandera ideològica indiscutible del partit. El PSC és reconegut com el principal partit d'esquerres a Catalunya, i abasta un territori polític d'amplies fronteres, des de l'esquerra d'origen marxista fins a sectors liberals de centre. El pes d'aquesta identitat es tradueix també en una extensa producció d'idees i de propostes: la gran majoria de les resolucions congressuals, programes, conferències, convencions, textos i debats han estat dedicades a les qüestions que defineixen el model de societat defensat pel partit (política social, política econòmica, cultural, drets i valors...).

Podríem esperar el mateix respecte del programa catalanista del PSC. Sense anar més lluny, aquesta qüestió es troba íntimament lligada a les seves arrels fundacionals, quan les diverses famílies socialistes van unificar-se el 1978 per crear una organització catalanista d'esquerres, amb personalitat pròpia i en aliança política amb el PSOE, que evités la divisió de l'electorat socialista entre catalanistes i espanyolistes. No obstant, la identitat catalanista

del PSC ha estat sovint objecte de polèmica amb la resta de partits. A diferència de la identitat d'esquerres, la identitat catalanista del PSC ha estat sistemàticament qüestionada per alguns sectors polítics, que van convertir la idea de *sucursalisme* en el tòtem d'una tesi de fons que negava al PSC autoritat moral per representar la idea de nació catalana i, fins i tot, l'invalidava per liderar Catalunya i la seva reivindicació d'autogovern. Fa pocs anys, un dels publicistes més representatius de l'òrbita nacionalista seguia afirmant que "el PSC, en el seu conjunt, és des de fa molt temps un partit postnacional. Un partit al qual li fa una mandra horrorosa, a qui li provoca una fatiga còsmica, parlar de la qüestió catalana (...). No és que siguin gent que es passa el dia pensant en la qüestió catalana des d'una perspectiva espanyola o espanyolista. És que no hi pensen"¹.

No és d'estranyar que Miquel Iceta manifestés recentment el seu cansament per la "brama sobre la suposada manca de projecte catalanista del PSC"². Tanmateix, és cert que el PSC va cedir el pes de l'hegemonia política en aquest eix durant molt de temps, fet que li ha vingut provocant grans dificultats per representar de forma majoritària l'espai electoral catalanista. Encara avui, tal com mostra el *Baròmetre* de maig del Centre d'Estudis d'Opinió, un gruix significatiu d'individus situen el PSC en una posició d'identitat menys catalana respecte a la seva pròpia. Curiosament, això no ha impedit, des dels seus inicis, que el PSC també hagi estat vist com un partit nacionalista català per altres sectors polítics, ni que la seva relació amb

¹ Vicens Villatoro, *Catalunya després del tripartit. Una visió nacionalista*, Ed. Columna, Barcelona, 2004, p. 86-87.

² Miquel Iceta, "El catalanisme federalista, avui", a Jordi Font (ed.), *Una idea de Catalunya*, Ed. Pagès, Barcelona, 2008.